

Słowo wstępne

Nord Stream 2 to temat tylko z pozoru niszowy. Jeszcze w 2015 r. budowa nowego gazociągu z Rosji do Niemiec była przedmiotem dyskusji, nawet gorących, ale zamkniętych w wąskim gronie specjalistów zajmujących się sektorem energetycznym bądź polityką zagraniczną na odcinku europejskim czy wschodnim. Sprawy międzynarodowe i kontekst regionalny podniosły rangę tego zagadnienia, dlatego dzisiaj jest już ono przedmiotem codziennej debaty w publicznych i prywatnych środkach przekazu, opisywanym w mediach społecznościowych i komentowanym w bulwarówkach. Mamy więc przesłankę do rekapitulacji i usystematyzowania wiedzy na temat projektu, który tak bardzo rozgrzał opinię publiczną, a przy tym podzielił dyplomację Unii Europejskiej i świata transatlantyckiego.

W czwartym numerze „Spraw Międzynarodowych” staramy się odpowiedzieć na tę potrzebę, oddając większość miejsca tekstom poświęconym Nord Stream 2. Zaczynamy od rozmowy z prof. Jerzym Buzkiem, nestorem polityki energetycznej Polski, który brał udział w pierwszej próbie stworzenia gazociągu z Norwegii do Polski, współcześnie zwanego Baltic Pipe. Przez wiele lat zajmował się polityką energetyczną w Parlamencie Europejskim, uczestnicząc m.in. w negocjowaniu dyrektywy gazowej, która może zadecydować o przyszłości projektu Nord Stream 2. Rozmowa z profesorem jest okazją do podsumowania polskiej polityki gazowej ostatniego ćwierćwiecza oraz sformułowania wniosków na przyszłość.

Kolejne artykuły prezentują różne aspekty Nord Stream 2 i pozwalają spojrzeć na niego z kilku punktów widzenia. Uwarunkowania historyczne, pozwalające lepiej zrozumieć znaczenie tego projektu, przedstawia Bartłomiej Bieliszczuk z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych. Jednym z kluczowych elementów sporu o gazociąg – tj. pytaniem, czy stanowi on przedsięwzięcie czysto ekonomiczne, jak głoszą jego zwolennicy – zajmuje się dr Anna Mikulska z Kleinman Center for Energy Policy. Optykę Niemiec, dla których niezaprzeczalnie jest to projekt istotny, przybliży dr Mariusz Ruszel z Politechniki Rzeszowskiej, a punkt widzenia Rosjan i rolę gazociągu w ich polityce – dr Szymon Kardaś z Ośrodka Studiów Wschodnich.

Jednym z głównych przeciwników realizacji projektu jest Polska. W przygotowanym przeze mnie artykule zaprezentowane zostały działania dyplomacji RP na poziomie europejskim oraz próba oceny ich skuteczności. Celem takiego zestawienia tekstów była spójna i wielowymiarowa analiza Nord Stream 2 w obliczu zbliżającego się końca jego budowy (choć nie wiadomo jeszcze, czy nastąpi to bez przeszkód).

Poza kwestiami związanymi ściśle z Gazociągami Północnymi w niniejszym numerze „Spraw Międzynarodowych” poruszone zostały inne zagadnienia z pogranicza polityki międzynarodowej i energetycznej. Artur Skorek, Joanna Dyduch (oboje z Uniwersytetu Jagiellońskiego) i Jarosław Jarząbek (Uniwersytet Wrocławski) piszą o odkryciu złóż gazu u wybrzeży Izraela, zastanawiając się nad jego konsekwencjami dla polityki bezpieczeństwa w Lewancie. Znowu okazuje się, że z pozoru specjalistyczny i niszowy temat można rozpatrywać w kontekście wielkiej polityki – Arabskiej Wiosny i sporu izraelsko-palestyńskiego.

Działania państw na polu energetyki mają też często związek z kwestiami bezpieczeństwa. Prof. dr hab. Piotr Mickiewicz z Uniwersytetu Gdańskiego przygląda się kierunkom zmian w polityce energetycznej Federacji Rosyjskiej w kontekście jej strategii bezpieczeństwa ekonomicznego oraz eksportu gazu skroplonego przez Stany Zjednoczone. Czy w sektorze energetycznym rozgrywa się nowa zimna wojna? Okazuje się, że w odpowiedzi na nowe wyzwania, np. wzrost znaczenia Chin, rosyjska polityka będzie musiała się zmieniać, aby cele założone w strategii możliwe były do zrealizowania. Wart uwagi jest również tekst dr. Rafała Miętkiewicza z Akademii Marynarki Wojennej, poświęcony ochronie terminalu LNG w Świnoujściu z wykorzystaniem dronów. Autor proponuje zastosowanie kilku systemów bezzałogowych jednocześnie, co ma zagwarantować wzmocnienie bezpieczeństwa istotnego z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego i polityki zagranicznej RP obiektu infrastruktury krytycznej.

Jak zwykle „Sprawy Międzynarodowe” proponują też czytelnikom rozmaite teksty niezwiązane z tematem głównym. W dziale „Forum” dr Narciss Szukuralijewa z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego opisuje, jak integracja obronna państw Azji Centralnej pozwoliła im obniżyć koszty utrzymania autorytaryzmu, wzmocnić jego legitymizację i zlikwidować konkurencję. Warta uwagi jest poczyniona przez autorkę analiza prewencji kulturowej, mającej służyć zwalczaniu zagrożeń bezpieczeństwa i zapewnieniu stabilności regionalnej. Dr Konrad Świder z Instytutu Studiów Politycznych PAN

przygląda się uwarunkowaniom trwałości obecnego systemu władzy w Rosji. Wobec niekończących się dyskusji, czy upadek Federacji Rosyjskiej jest już przypieczętowany, warto zwrócić uwagę, w jaki sposób reżim na Kremlu utrzymuje się u władzy. Autor analizuje proces jej konsolidacji oraz rolę, jaką odgrywają w tym Federalna Służba Bezpieczeństwa, a także polityka historyczna i ekonomiczna. Opisuje wreszcie stworzoną w Rosji koncepcję demokracji suwerennej. Prof. dr hab. Waldemar J. Dziak i Małgorzata Rudź przedstawiają historię walki Kurdów o niepodległość. Spoglądając na bliskowschodnią układankę, dostrzegają, że przed tym starożytnym pięćdziesięciomilionowym narodem zamieszkującym Irak, Iran, Syrię i Turcję pojawiła się obecnie szansa na zdobycie własnego państwa. Warto przyjrzeć się także tekstowi dr Pauliny Codogni, poświęconemu demonstracjom przeciwko murowi oddzielającemu Autonomię Palestyńską od pozostałej części Izraela odbywającym się w Bilin. Autorka używa tego przykładu do analizy zjawiska kreatywnej walki bez przemocy. Ewa Radomska z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie porusza z kolei zagadnienie porozumienia o wolnym handlu między Unią Europejską i Koreą Południową, przyglądając się przy tym perspektywom dla polskich eksporterów. Okazuje się, że liberalizacja, która nastąpiła po podpisaniu porozumienia, może być znaczącym impulsem na rzecz rozwoju bilateralnego.

W sekcji „Gabinet dyplomatyczny” czytelnicy znajdą rozmowę dr. hab. Pawła Kowala z konsulem honorowym RP w Bostonie Markiem Leśniewskim-Laasem. Warto także zajrzeć do noty nt. publikacji kolejnego tomu wydawanych przez Polski Instytut Spraw Międzynarodowych „Polskich Dokumentów Dyplomatycznych”, tym razem z okresu styczeń–czerwiec 1980 r. Polecam również drugą część ankiety dr. Pawła Kowala poświęconej polskiej polityce wschodniej i doktrynie Jerzego Giedroycia (autor wydał ostatnio książkę poświęconą próbie scharakteryzowania tej doktryny). W czwartym numerze „Spraw Międzynarodowych” z 2018 r. znalazły się ponadto recenzje książek: dr Tomasz Pawłuszko omawia *Teorie polityki zagranicznej. Perspektywa amerykańskiej analizy polityki zagranicznej* Tomasza Pugacewicza, a mgr Marta Tomczak *Wielki Renesans* Bogdana Góralczyka oraz *Chinese heritage in the making* Christiny Maags i Mariny Svennson. Jest on także areną polemiki profesorów Edwarda Haliżaka i Romana Kuźniara wokół książki *Badanie polityki zagranicznej państwa*.

Na koniec pragnę serdecznie podziękować zespołowi dr. Mariusza Ruszla, który odpowiada za organizację corocznej konferencji naukowej

„Bezpieczeństwo energetyczne – filary i perspektywa rozwoju”. Jako miejsce spotkań polityków i ekspertów zajmujących się energetyką jest ona wspólnym forum do dyskusji na temat problemów poruszanych w tym numerze. Istotna część publikowanych w nim tekstów została przedstawiona podczas trzeciej edycji tego wydarzenia w Rzeszowie. Dobra współpraca naszego czasopisma z Instytutem Polityki Energetycznej oraz Katedrą Ekonomii Wydziału Zarządzania Politechniki Rzeszowskiej i Studenckim Kołem Naukowym „Eurointegracja” wróży publikację kolejnych artykułów z konferencji.

Dziękuję też serdecznie wszystkim Autorom, Recenzentom i Redakcji za wspólną pracę na rzecz publikacji tego numeru „Spraw Międzynarodowych”.

Wojciech Jakóbiak
Redaktor naczelny portalu „BiznesAlert.pl”